

ДИРЕКТИВА 2001/84/ЕО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

от 27 септември 2001 година

относно правото на препродажба в полза на автора на оригинално произведение на изкуството

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за създаване на Европейската общност, и в частност член 95 от него,

като взеха предвид предложението на Комисията⁽¹⁾,

като взеха предвид становището на Икономическия и социален комитет⁽²⁾,

в съответствие с процедурата, предвидена в член 251 от Договора⁽³⁾, в светлината на общия проект, одобрен от Помирителната комисия на 6 юни 2001 г.

като имат предвид, че:

(1) В областта на авторското право, правото на препродажба е непрехвърлимо и неотчуждимо право на автора на оригинално произведение на графичното или пластично изкуство, осигуряващо му икономически интерес от последващи продажби на съответното произведение.

(2) Правото на препродажба е право от производителен характер, което позволява на автора да получи възнаграждение за последващи прехвърляния на произведението. Обектът на правото на препродажба е материалното произведение, в частност средата, в която се включва защитеното произведение.

(3) Правото на препродажба има за цел да осигури на авторите на графични или пластични произведения на изкуството дял в икономическия успех на техните творби. То спомага за възстановяване равновесието между икономическото положение на авторите на графични и пластични произведения на изкуството и това на другите творци, които извличат полза от последващо използване на техните произведения.

⁽¹⁾ ОВ № С 178, 21.6.1996 г., стр. 16 и ОВ № С 125, 23.4.1998 г., стр. 8

⁽²⁾ ОВ № С 75, 10.3.1997 г., стр. 17

⁽³⁾ Становище на Европейския Парламент от 9 април 1997 г. (ОВ № С 132, 28.4.1997 г., стр. 189), потвърдено на 27 октомври 1999 г., Обща позиция на Съвета от 19 юни 2000 г. (ОВ № С 300, 20.10.2000 г., стр. 1) и Решение на Европейския парламент от 13 декември 2000 г. (ОВ № С 232, 17.8.2001 г., стр. 173). Решение на Европейския парламент от 3 юли 2001 г. и Решение на Съвета от 19 юли 2001 г.

(4) Правото на продажба съставлява неразделна част от авторското право и е основен прерогатив за авторите. Налагането на такова право във всички държави-членки отговаря на необходимостта от осигуряване на творците на адекватно и еднакво ниво на защита.

(5) Съгласно член 151, параграф 15 от Договора, Общността следва да вземе под внимание културните аспекти в своите действия, съгласно другите разпоредби на Договора.

(6) Бернската конвенция за Закрила на литературни и художествени произведения предвижда, че правото на препродажба се предоставя, само ако националното законодателство на автора го допуска. Следователно, правото не е задължително и е предмет на правилото за реципрочност. От съдебната практика на Съда на Европейските общности относно прилагането на принципа на недискриминация, определен в член 12 от Договора, както е показано в съдебното решение от 20 октомври 1993 г. по присъединените дела C-92/92 и C-326/92 Фил Колинс и други⁽⁴⁾ следва, че националните разпоредби, съдържащи клаузи за реципрочност, не могат да бъдат основание за отказване на граждани на други държави-членки на права, предоставени на национални автори. Прилагането на такива клаузи в контекста на Общността противоречи на принципа за равно третиране, произтичащ от забраната на всякакъв вид дискриминация, основана на националност.

(7) Процесът на интернационализация на пазара на модерно и съвременно изкуство на Общността, който понастоящем се ускорява под въздействието на новата икономика в регулиращ контекст, в който няколко държави, които не са членки на Европейския съюз, признават правото на препродажба, от съществено значение е Европейската общност, в областта на външната си политика, да започне преговори, за да направи задължителен член 14б от Бернската конвенция.

(8) Фактът, че съществува този международен пазар, заедно с липсата на право на препродажба в няколко държави-членки и различията, които съществуват понастоящем между националните системи, които признават това право, поражда необходимостта да се постановят преходни разпоредби, както по отношение влизането в сила, така и на оперативното регулиране на правото, което ще запази конкуренцията на европейския пазар.

(9) Правото на препродажба понастоящем се предвижда от националното законодателство на повечето държави-членки. Това законодателство, когато съществува такова, представя някои различия, по-конкретно по отношение на обхванатите произведения, на лицата, които имат право да получат възнаграждение, прилагания процент, сделките, подлежащи на плащане на възнаграждение и основата, върху която то се изчислява. Прилагането или неприлагането на това право има значително въздействие върху конкурентната среда във вътрешния пазар, тъй като съществуването или отсъствието на

⁽⁴⁾ [1993] ECR I-5145

задължение за плащане въз основа на правото за препродажба е елемент, който трябва да се вземе под внимание от всяко лице, което желае да продаде произведение на изкуството. Ето защо това право е фактор, който допринася за създаването на нарушения на конкуренцията, както и на изместване на продажбите в Общността.

(10) Такива различия по отношение на съществуването на право за препродажба и неговото прилагане от държавите-членки има пряко отрицателно въздействие върху правилното функциониране на вътрешния пазар на произведения на изкуството, както предвижда член 14 от Договора. При това положение член 95 от Договора представлява подходящата правна основа.

(11) Целите на Общността, определени в Договора, включват създаването на все по-тесен съюз между народите на Европа, развитие на по-тесни взаимоотношения между държавите-членки, принадлежащи към Общността и осигуряване на техния икономически и социален напредък чрез общи действия за премахване на бариерите, които разделят Европа. За тази цел Договорът предвижда създаването на вътрешен пазар, който предполага премахването на пречките за свободното движение на стоки, свободно предоставяне на услуги и свобода на установяване, както и въвеждането на система, която осигурява ненарушаване на конкуренцията в общия пазар. Хармонизирането на законодателствата на държавите-членки по отношение на правото на препродажба допринася за постигането на тези цели.

(12) Шестата директива на Съвета (77/388/ЕИО) от 17 май 1977 г. за хармонизиране на законодателствата на държавите-членки относно данъка върху оборота – обща система за данък добавена стойност: уеднаквена база за оценка⁽⁵⁾, въвежда постепенно система на Общността за данъчно облагане, приложима, наред с другото, към произведения на изкуството. Мерките, ограничени до фискалната област, не са достатъчни, за да гарантират хармонизираното функциониране на пазара на произведения на изкуството. Тази цел не може да бъде постигната без хармонизиране в областта на правото на препродажба.

(13) Съществуващите различия между законодателствата трябва да бъдат премахнати, когато нарушават функционирането на вътрешния пазар, както и да бъде предотвратена появата на нови различия. Не е необходимо да се премахват или да се предотвратява появата на различия, които не се очаква да засегнат функционирането на вътрешния пазар.

(14) Предварително условие за правилното функциониране на вътрешния пазар е съществуването на условия за конкуренция, които не са нарушени. Съществуването на различия между националните разпоредби в областта на правото на препродажба поражда нарушения на конкуренцията и изместване на продажбите в Общността и води до неравно третиране на автори в зависимост от мястото, където са продадени произведенията им. Разглежданият въпрос има,

⁽⁵⁾ ОВ № L 145, 13.6.1977 г., стр. 1 Директива последно изменена от Директива 1999/85/ЕО (ОВ № L 277, 28.10.1999 г., стр. 34)

следователно, транснационални аспекти, които не могат да бъдат уредени задоволително от мерки, взети от държавите-членки. Липсата на действие от страна на Общността би противоречало на изискването на Договора за поправяне на нарушенията на конкуренцията и неравното третиране.

(15) С оглед мащаба на различията между националните разпоредби, следователно е необходимо да се приемат хармонизиращи мерки за поправяне на различията между законодателствата на държавите-членки в области, където такива различия могат да създадат или поддържат нарушени условия на конкуренция. Не е необходимо, обаче, да се хармонизира всяка разпоредба на законодателствата на държавите-членки относно правото на препродажба и, за да се остави колкото се може повече свобода на действие за взимане на национални решения, достатъчно е да се ограничи хармонизирането до тези национални разпоредби, които имат най-пряко въздействие върху функционирането на вътрешния пазар.

(16) Настоящата директива спазва, следователно, в своята цялост, принципите на субсидиарност и пропорционалност, посочени в член 5 от Договора.

(17) Съгласно Директива 93/98/ЕИО на Съвета от 2 октомври 1993 г. за хармонизиране на срока на закрила на авторското право и някои сродни права⁽⁶⁾, срокът на авторско право е 70 години след смъртта на автора. Същият период трябва да бъде определен за правото на препродажба. Следователно, само оригиналните произведения на модерното и съвременно изкуство могат да попадат в обхвата на правото на препродажба. От друга страна, за да се позволи на правните системи на държавите-членки, които по време на приемането на настоящата директива не прилагат правото на препродажба в полза на авторите на произведения на изкуството, за да включат това право в съответните им правни системи и, освен това, за да разрешат на икономическите субекти в тези държави-членки да се адаптират постепенно към това право, като запазват едновременно с това икономическата си рентабилност, следва да се разреши на съответните държави-членки ограничен преходен период, по време на който те могат да решат да не прилагат правото на препродажба в полза на правоприемниците на автора след смъртта му.

(18) Обхватът на правото на препродажба следва да се разшири за всички действия на препродажба, с изключения на тези, извършвани директно между лица в качеството им на частни лица, без участието на професионален пазар на изкуство. Това право не трябва да се разширява до действия на препродажба от лица, действащи в качеството им на частни лица, за музеи с нестопанска цел, които са отворени за обществеността. По отношение особеното положение на художествените галерии, които купуват произведения на изкуството директно от автора, на държавите-членки трябва да е разрешен изборът да освобождават от право на препродажба действия на препродажба на тези произведения, които се

⁽⁶⁾ ОВ № L 290, 24.11.1993 г., стр. 9

осъществяват в срок от три години от тяхното придобиване. Интересите на автора на произведението също следва да се взимат под внимание, като се ограничава това освобождаване до такива действия на препродажба, чиято цена на препродажба не превишава 10 000 евро.

(19) Полезно е да се уточни, че хармонизацията, произтичаща от настоящата директива, не се прилага за оригинални ръкописи на писатели или композитори.

(20) Следва да се определят ефективни правила въз основа на вече натрупания опит на национално ниво в областта на правото на препродажба. Целесъобразно е да се изчислява възнаграждението като процент от продажната цена, а не от увеличената стойност на произведенията, чиято първоначална стойност е нараснала.

(21) Категориите произведения на изкуството, които са предмет на правото на препродажба, следва да бъдат хармонизирани.

(22) Неприлагането на възнаграждение във форма на процент от прихода под минималния праг може да спомогне за избягване на несъразмерно високи разходи за събиране и управление в сравнение с печалбата на автора на произведението на изкуството. От друга страна, в съответствие с принципа на субсидиарност, на държавите-членки следва да се разреши да установят национални прагове по-ниски от прага за Общността, за да се насърчат интересите на новите автори на произведения на изкуството. Като се има предвид малките суми, малко е вероятно това отклонение да има значително въздействие върху правилното функциониране на вътрешния пазар.

(23) Процентите, определени от различните държави-членки за прилагане на правото на препродажба, се различават значително понастоящем. Ефективното функциониране на вътрешния пазар на произведения на модерното и съвременното изкуство изисква определянето на еднакви проценти, доколкото е възможно.

(24) Желателно е да се установи, с намерение да се съчетаят различните интереси, участващи на пазара на оригинални произведения на изкуството, система, състояща се от намаляваща скала с проценти за различни ценови обхвати. Важно е да се намали рискът от изместване на продажбите и заобикаляне на правилата на Общността в областта на правото на препродажба.

(25) Лицето, което следва да плати възнаграждението е, по принцип, продавачът. Държавите-членки би трябвало да имат възможността да предвиждат дерогации от този принцип, по отношение на задължението за плащане. Продавачът е лицето или предприятието, от чието име се сключва продажбата.

(26) Трябва да се предвиди възможност за периодична корекция на прага и процентите. За тази цел е целесъобразно да се възложи на Комисията задачата да изготвя периодични доклади за действителното прилагане на правото на

препродажба в държавите-членки и за въздействието върху пазара на изкуство в Общността и, при необходимост, да се правят предложения за изменение и допълнение на настоящата директива.

(27) Лицата, които имат право да получават възнаграждение, трябва да бъдат определени, като се спазва принципът на субсидиарност. Не е целесъобразно да се предприемат действия чрез настоящата директива в областта на наследственото право на държавите-членки. От друга страна, правоприемниците на автора трябва да могат да се ползват изцяло от правото на препродажба след смъртта му, поне след изтичането на преходния период, посочен по-горе.

(28) Държавите-членки отговарят за регламентирането на упражняването на правото на препродажба, особено по отношение на начина, по който се управлява. В това отношение, организация за колективно управление е една възможност. Държавите-членки трябва също да гарантират, че сумите, предназначени за автори, които са граждани на други държави-членки, в действителност се събират и разпределят. Настоящата директива не засяга разпоредбите и условията, предвидени от държавите-членки, за събиране и разпределяне.

(29) Ползването на правото на препродажба би трябвало да се ограничи за граждани на Общността, както и за чуждестранни автори, чиито страни предоставят закрила на автори, които са граждани на държави-членки. Държава-членка би трябвало да има възможност да разшири ползването на това право от чуждестранни автори, чието обичайно местопребиваване е в тази държава-членка.

(30) Адекватни процедури за контрол на сделки би трябвало да бъдат въведени, за да гарантират чрез практически средства, че правото на препродажба се прилага ефективно в държавите-членки. Това предполага също право в полза на автора или негов упълномощен представител да събере необходимата информация от физическото или юридическо лице, отговорно за плащането на възнаграждението. Държавите-членки, които предвиждат колективно управление на правото на препродажба, могат също да предвидят органите, отговорни за това колективно управление, да са единствените, които имат право да получават информация,

ПРИЕХА НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

ГЛАВА I Приложно поле

Член 1

Предмет на правото на препродажба

1. Държавите-членки предвиждат в полза на автора на оригинално произведение право на препродажба, което следва да се определи като

неотчуждаемо, от което не може да се откаже, дори предварително, да получи възнаграждение въз основа на продажната цена, получена при всяка препродажба на произведението след първото прехвърляне на произведението от автора.

2. Правото, посочено в параграф 1, се прилага към всички актове на препродажба, в която участват като продавачи, купувачи или посредници професионалисти на пазара на изкуство като зали за продажба, художествени галерии и, най-общо, всеки търговец на произведения на изкуството.

3. Държавите-членки могат да предвидят правото, посочено в параграф 1, да не се прилага към актове на препродажба, когато продавачът е придобил творбата директно от автора по-малко от три години преди тази препродажба и когато продажната цена не превишава 10 000 евро.

4. Възнаграждението се заплаща от продавача. Държавите-членки могат да предвидят едно от физическите или юридическите лица, посочени в параграф 2, различно от продавача, да отговаря само или да дели отговорността с продавача за изплащане на възнаграждението.

Член 2

Произведения на изкуството, за които се отнася правото на препродажба

1. За целите на настоящата директива „оригинално произведение на изкуството” означава произведения на графичното или пластично изкуство като картини, колажи, живописни произведения, рисунки, гравюри, шампи, литографии, скулптури, гоблени, керамични произведения, произведения от стъкло и фотографии, при условие, че те са създадени от самия автор или са копия, считани за оригинални произведения на изкуството.

2. Копия от произведения на изкуството, обхванати от настоящата директива, които са направени в ограничен брой от самия автор или под негова отговорност, се считат за оригинални произведения на изкуството по смисъла на настоящата директива. Такива копия, по принцип, се номерират или подписват или авторството на които е установено по друг начин от автора.

Глава II

СПЕЦИАЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 3

Праг

1. Държавите-членки следва да определят минималната продажна цена, от която продажбите, посочени в член 1, са предмет на правото за препродажба.

Минималната продажна цена не може, в никакъв случай, да превишава 3 000 евро.

Член 4
Проценти

1. Възнаграждението, във форма на процент от прихода, предвидено в член 1, се определя в размер на следните проценти:
 - а) 4% за частта от продажната цена до 50 000 евро;
 - б) 3% за частта от продажната цена от 50 000,01 евро до 200 000 евро;
 - в) 1% за частта от продажната цена от 200 000,01 евро до 350 000 евро;
 - г) 0,5% за частта от продажната цена от 350 000,01 евро до 500 000 евро;
 - д) 0,25% за частта от продажната цена, превишаваща 500 000 евро.

От друга страна, общата сума на възнаграждението, във форма на процент от прихода, не може да превишава 12 500 евро.

2. Като изключение по параграф 1, държавите-членки могат да приложат 5% за частта от продажната цена, посочена в параграф 1, буква а).

3. Ако минималната продажна цена е по-ниска от 3 000 евро, държавата-членка също определя приложимия процент към частта от продажната цена до 3 000 евро; този процент не може да е по-нисък от 4%.

Член 5
База за изчисляване

Продажните цени, посочени в член 3, не включват данъци.

Член 6
Лица, които имат право да получават възнаграждение, във форма на процент от прихода

1. Възнаграждението, във форма на процент от прихода, предвидено в член 1, се дължи на автора на произведението и, при условията на член 8, параграф 2, след смъртта му, на неговите правоприменници.
2. Държавите-членки могат да предвидят задължително или по избор колективно управление на процентното възнаграждение, предвидено в член 1.

Член 7
Граждани на трети страни, имащи право на възнаграждение, във форма на процент от прихода

1. Държавите-членки предвиждат авторите, които са граждани на трети страни и, по член 8, параграф 2, техните правоприменници, да се ползват от правото на

препродажба в съответствие с настоящата директива и законодателството на съответната държава-членка, само ако законодателството на страната, чийто гражданин е авторът или неговите/нейни правоприменници разрешава закрила на правото на препродажба в тази страна за автори от държавите-членки и техните правоприменници.

2. Въз основа на информацията, предоставена от държавите-членки, Комисията публикува в най-кратък срок, примерен списък на тези страни, които отговарят на условието, посочено в параграф 1. Този списък се актуализира.

3. Всяка държава-членка може да третира автори, които не са граждани на държава-членка, но чието обичайно местопребиваване е в тази държава-членка по същия начин като своите граждани за целта на закрилата на правото на препродажба.

Член 8

Срок на защита правото на препродажба

1. Срокът на защита на правото на препродажба съответства на този, определен в член 1 от Директива 93/98/ЕИО.

2. По дерогация от параграф 1, тези държави-членки, които не прилагат правото на препродажба (дата на влизане в сила, посочена в член 13) не са длъжни за период, изтичащ не по-късно от 11 януари 2010 г. да прилагат правото на препродажба след смъртта на автора в полза на правоприменниците на автора.

3. Държава-членка, за която се прилага параграф 2, може да разполага с допълнителен срок, непревишаващ две години, ако е необходимо, за да се позволи на икономическите субекти в тази държава-членка да се адаптират постепенно към системата на правото на препродажба, като запазват икономическата си рентабилност, преди да се наложи да се прилага правото на препродажба в полза на правоприменниците на автора, след неговата/нейната смърт. Най-малко дванадесет месеца преди изтичане на периода, посочен в параграф 2, съответната държава-членка информира Комисията, като излага доводите си така, че Комисията да може да представи становище, след съответни консултации, в срок от три месеца след проучването на такава информация. Ако държавата-членка не се съобрази със становището на Комисията, тя информира Комисията в срок от един месец и обосновава своето решение. Уведомлението и обосновката на държавата-членка и становището на Комисията се публикуват в „*Официален вестник*” на *Европейските общности* и се предават на Европейския парламент.

4. В случай на успешно приключване в сроковете, посочени в член 8, параграф 2 и параграф 3, на международни преговори, които имат за цел да се разшири правото на препродажба на международно ниво, Комисията представя подходящи предложения.

Член 9

Право на получаване на информация

Държавите-членки предвиждат, че за период от три години от препродажбата, лицата, които имат право съгласно член 6, могат да изискат от всеки професионалист на пазара на изкуство, посочен в член 1, параграф 2, да предостави информация, която може да бъде необходима, за да се осигури плащането на възнаграждението по отношение на продажбата.

ГЛАВА III

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 10

Прилагане във времето

Настоящата директива се прилага по отношение на всички оригинални творби на изкуството, както са определени в член 2, които на 1 януари 2006 г. все още са защитени от законодателството на държавите-членки в областта на авторското право или отговарят на критериите за закрила съгласно разпоредбите на настоящата директива на тази дата.

Член 11

Ревизионна клауза

1. Комисията представя на Европейския парламент, Съвета и Икономическия и социален комитет не по-късно от 1 януари 2009 г. и на всеки четири години след това, доклад за изпълнението и действието на настоящата директива, като отдава специално внимание на конкурентноспособността на пазара на модерно изкуство в Общността, по-специално по отношение на позицията на Общността във връзка със съответните пазари, които не прилагат правото на препродажба и насърчаване на творческия процес на хората на изкуството и условията за управление в държавите-членки. Тя разглежда в частност въздействието му върху вътрешния пазар и резултата от въвеждането на правото на препродажба в тези държави-членки, които не са прилагали това право на национално ниво преди влизането в сила на настоящата директива. При необходимост, Комисията представя предложения за адаптиране на минималния праг и процентите на възнаграждението, за да се отчетат промените в сектора, предложения, отнасящи се до максималния размер, определен в член 4, параграф 1 и всяко друго предложение, което може да счете за необходимо, за да се засили ефективността на настоящата директива.

2. С настоящата директива се създава Комитет за контакт. Той се състои от представители на компетентните власти на държавите-членки. Комитетът се председателства от представител на Комисията и заседава или по инициатива на председателя или по искане на делегация на държава-членка.

3. Задачата на комитета е:

- да организира консултации по всички въпроси, произтичащи от прилагането на настоящата директива;
- да улеснява обмена на информация между Комисията и държавите-членки за развитието на пазара на изкуство в Общността.

Член 12
Прилагане

1. Държавите-членки приемат необходимите законови, подзаконови и административни разпоредби, за да приведат законодателството си в съответствие с настоящата директива преди 1 януари 2006 г. Те и незабавно уведомяват Комисията за това.

Когато държавите-членки приемат тези разпоредби, в тях се съдържа позоваване на настоящата директива или то се извършва при официалното им публикуване. Условието и редът на позоваване се определят от държавите-членки.

2. Държавите-членки уведомяват Комисията за текста на разпоредбите от националното законодателство, които приемат в областта, регулирана от настоящата директива.

Член 13
Влизане в сила

Настоящата директива влиза в сила в деня на нейното публикуване в „*Официален вестник*” на Европейските общности.

Член 14
Адресати

Адресати на настоящата директива са държавите-членки.

Съставено в Брюксел на 27 септември 2001 година

За Европейския парламент:
Председател
Н. ФОНТЕН

За Съвета:
Председател
С. ПИКЕ